

Số nôi lên của Trung Quốc đã trở thành truyện kinh tế và chính trị của thời đại hiện nay. Mọi tuôn lị thêm một đầ sách mới thông báo về số “hàng Đông t t y u”, số nôi lên của “Chimerica” và một t t ng lại không xa khi Trung Quốc “đi u khi n” hành tinh này. Truyện thông, đ c bi t là báo chí th t ng m i, đ u b thu hút b i câu chuy n v vi c Trung Quốc đang chi m v trí hàng đ u th gi i. Đa số b n tin trên nh ng t p chí l n nh Financial Times và The Wall Street Journal đ u t p trung vào Trung Quốc.

Trung Quốc ngày nay. nh: human-pro.com

Nh ng nh ng tin t c v số “xâm chi m” toàn c u của Trung Quốc đ u ch a ph n ánh đúng th c t, đ c bi t khi nói v vi c Trung Quốc v t – hay không v t – M trở thành một c t ng qu c số 1 th gi i nh th nào. N u nhìn vào các y u t nh t m nh h t ng văn hóa và h tr nh đ o, có th th y r ng trong khi Trung Quốc là một trong nh ng c t ng qu c l n trên th gi i hi n nay (n t c này h i tháng tr t c đã chính th c v t Nh t B n trở thành n n kinh t l n th hai th gi i), t m nh h t ng c a h v n b “lép v” tr t c M.

Trong khi trao đ i th t ng m i của Trung Quốc v i các khu v c nh châu Phi và M Latinh gia tăng m nh, h v n ch a th v t m t M. T i châu Á, Trung Quốc đang là đ i tác th t ng m i ch đ o, nh ng các dòng trao đ i ch y u là các lo i hàng hóa c p th p, trong khi M v n ch ng c p cao h n trong dây chuy n hàng hóa. H tr và đ u t tr c ti p n t c ngoài c a M t i khu v c này cũng l n át h n so v i c a Trung Quốc, và “qu n l c m m” cũng nh “qu n l c c ng” c a M v n đang ch ng khu v c b t ch p vi c Trung Quốc g n đây gia tăng s c m nh quân s c a mình.

Số nôi lên của Trung Quốc đã bu c M ph i nhanh chóng tái cam k t v i th gi i. Hi u ng số là các bên cùng th ng.

M t bài xã lu n đăng trên t The East African (Đông Phi) nh n đ nh: “Ch riêng các h tr kinh t không đ đ m t qu c gia ch ng bên ngoài biên gi i c a mình”. Tác gi bài báo, ông Charles Onyango-Obbo phân tích, M số v n chi m v trí ch đ o trong các lĩnh v c giáo d c, công ngh , văn hóa (Hollywood và âm nh c), cũng nh kinh doanh và th thao. Ông cho r ng Trung Quốc số tr thành một c t ng qu c r t quan tr ng trên th gi i, song số không đóng vai trò số 1.

Có th không nào khác đi u này th hi n rõ nh t nh châu Phi, n i Trung Quốc đ c mô t là ng i chi n th ng trong cu c tranh c p tài nguyên thiên nhiên th i h u thu c đ a b ng vi c t ng không các h tr phát tri n – ch y u d i đ ng hàng hóa giá r , đ u t vào h t ng, và các kho n cho vay lãi su t th p – hoàn toàn đ i l p v i nh ng đòi h i ki u ph t ng Tây v tôn tr ng nh n quy n. Đ i l i, Trung Quốc đ c ti p c n v i ngu n nguyên li u đ u vào đ đ p ng cho số tăng tr t ng nóng c a n n kinh t trong n t c.

Số hiện diện của Trung Quốc tại châu Phi này đã mở rộng đáng kể trong những năm gần đây. Những mỏ vàng là đối tác thương mại lớn nhất của châu Phi cận Sahara, chiếm tới 15% tổng kim ngạch thương mại của châu Phi, trong khi các trao đổi với Trung Quốc chỉ chiếm 10%. Đó là chưa kể đến việc châu Phi đứng đầu các mỏ xấp xỉ vị trí ưu tiên thương mại, chỉ chiếm 2% tổng thương mại toàn cầu của nước này.

Trên thực tế, phần lớn trao đổi thương mại giữa Trung Quốc và châu Phi là hoạt động nhập khẩu dầu từ năm quốc gia châu Phi. Nếu chỉ tính riêng về dầu mỏ, vị trí của Trung Quốc đứng làm trọng tâm trong chính sách tại châu Phi này, Mỹ cũng vượt xa Trung Quốc. Trong khi nước cộng đồng dân nhập khẩu dầu mỏ 17% của toàn châu Phi thì nền kinh tế sản xuất dầu mỏ chiếm tới 29% (con số này của châu Âu là 35%).

Chưa hết, các công ty phòng ng Tây vốn là những đối tác thương mại nước ngoài hàng đầu trong các dự án khai thác dầu ở Nigeria (nước sản xuất dầu lớn nhất khu vực châu Phi cận Sahara), cũng như tại các nhà sản xuất dầu lớn nhất của toàn châu Phi như Ghana và Uganda.

Xu hướng này có thể tiếp diễn, một phần vì các cáo buộc tham nhũng và quản lý không tốt tại một loạt các dự án năng lượng và hạ tầng của Trung Quốc ở khắp châu Phi. Một dự án khai mỏ và làm đường do Trung Quốc tài trợ trị giá 8 tỷ USD tại Congo, những tầng là “Kế hoạch Marshall của châu Phi” khi bắt đầu từ thập kỷ cách đây vài năm, đã bị “hoen ố” bởi những cáo buộc tham nhũng và sự chậm trễ trong thi công, gây nên một dự án cấp quang quýt mô lớn của Trung Quốc tại Uganda.

Một nghiên cứu mới đây của Mạng nghiên cứu lao động châu Phi, mang tên “Đầu tư của Trung Quốc tại châu Phi: Triệt vong cho lao động”, đã xem xét các điều kiện lao động tại các công ty của Trung Quốc ở 10 quốc gia châu Phi và xếp Trung Quốc vào “mất trong những nhà tuyển dụng tồi tệ nhất”.

Cảm giác về những việc Trung Quốc là một phần của Angola và Nigeria, những nước mà vài năm trước đây đã nợ Trung Quốc vì bộ lu trình của những hạn chế và các khoản cho vay phát triển vô điều kiện và việc lãi suất thấp, cũng như cam kết không can thiệp vào công việc chính trị nội bộ.

Trao đổi thương mại hai chiều giữa Trung Quốc và Nigeria tăng gấp đôi từ năm 2006-2008, đạt 7 tỷ USD (con số này của Mỹ là 42 tỷ vào năm 2008). Tổng thống Nigeria khi đó, ông Umaru Yar'Adua cuối cùng đã hủy bỏ dự án vì các vấn đề bồi và chậm tiến độ. Washington trở thành “ngôi ông đức lý”. Theo Phòng Thương mại Mỹ, xuất khẩu của Mỹ sang Nigeria đã tăng 48% và nhập khẩu (chủ yếu là dầu mỏ) tăng 16% chỉ trong vòng một năm.

Tình hình cũng tương tự như Angola. Rafael Marques de Morais, người sáng lập ra Maka (cố quan giám sát tham nhũng tại Angola) nói rằng “tham nhũng và thiếu trách nhiệm giữa trình trong các thỏa thuận giữa Trung Quốc và Angola đã hủy hoại quan hệ lâu dài và bền vững giữa hai nước”. Ông nhận thấy một số vấn đề như việc đa khoa tại thủ đô Luanda do Trung Quốc bỏ sót dự chỉ 4 năm sau ngày khánh thành.

Tháng Bảy vừa qua, bộ nhân và nhân viên bộ nhân đã phải sấn vì các lo ngại về ổn định toàn. Một lần nữa, Washington xuất hiện để thay thế vào những mối quan tâm về tan vỡ ở Bắc Kinh.

H&#p g&#p các quan ch&#c Angola h&#i tháng Sáu đ&# th&#o lu&#n các ph&#&#ng th&#c nh&#m đ&#y m&#nh th&#&#ng m&#i và thúc đ&#y m&#t biên b&#n ghi nh&# v&#a ký v&#i IMF có th&# đ&#n t&#i nh&#ng kho&#n vay m&#i t&# các ngân hàng ph&#&#ng Tây.

Đi&#u này đang giúp gia tăng c&# v&# chi&#u r&#ng và chi&#u sâu các cam k&#t c&#a M&# không ch&# v&#i châu Phi mà còn v&#i nhi&#u n&#i khác trên th&# gi&#i, thông qua các th&# ch&# qu&#c t&# cũng nh&# các h&# tr&# nhân đ&#o và tr&# giúp v&# quân s&#.

Dù có m&#i quan h&# g&#n bó v&#i Zimbabwe và Sudan, Trung Qu&#c v&#n hi&#n đi&#n quân s&# m&#t cách khiêm t&#n &# châu Phi và h&#u nh&# không có m&#t t&#i M&# Latinh, và v&#n b&# M&# l&#t át ngay c&# &# nh&#ng n&#i là sân sau c&#a Trung Qu&#c.

Tháng tr&#&#c t&#i Hà N&#i, M&# đã là khách m&#i đ&#c bi&#t t&#i Di&#n đàn An ninh khu v&#c ASEAN (ARF) trong b&#i c&#nh các n&#&#c trong khu v&#c ngày càng lo l&#ng tr&#&#c s&# gia tăng s&#c m&#nh quân s&# c&#a Trung Qu&#c và vi&#c n&#&#c này đòi ch&# quy&#n t&#i các đ&#o &# Hoàng Sa và Tr&#&#ng Sa. T&#ng th&#ng M&# đ&# đ&#nh m&#i các lãnh đ&#o ASEAN t&#i M&# tham gia m&#t h&#i ngh&# ASEAN – M&# vào mùa Thu này, trong khi các ngo&#i tr&#&#ng ASEAN đã m&#i M&# tham đ&# m&#t cu&#c đ&#i tho&#i khu v&#c mang tên H&#i ngh&# Th&#&#ng đ&#nh.

Đông Á, cu&#c g&#p mà các nhà ngo&#i giao nói là giúp ngăn ch&#n s&# &#nh h&#&#ng c&#a Trung Qu&#c trong khu v&#c.

M&#i đây, Washington đã tăng c&#&#ng các tr&# giúp nhân đ&#o cũng nh&# quân s&# cho Lào, Campuchia và xóa hai n&#&#c này kh&#i danh sách đen v&# th&#&#ng m&#i – đ&#ng thái s&# giúp thu hút các dòng v&#n đ&#u t&# c&#a M&# ào &#t đ&# vào đây. T&#i Indonesia h&#i tháng T&#, M&# cũng đã ký m&#t th&#a thu&#n cho phép tăng v&#n đ&#u t&# c&#a M&# vào n&#n kinh t&# l&#n nh&#t Đông Nam Á này.

T&#t nhiên, châu Á v&#n là m&#t khu v&#c mà Trung Qu&#c đang ch&# ng&# v&# th&#&#ng m&#i – t&#ng trao đ&#i gi&#a M&# v&#i các n&#&#c trong khu v&#c đ&#t 231 t&# USD, trong khi con s&# này v&#i M&# ch&# &# m&#c 178 t&# vào năm 2008. Tuy nhiên, h&#u h&#t các dòng trao đ&#i này là các lo&#i hàng hóa trung gian có giá tr&# th&#p (Trung Qu&#c mua nguyên li&#u đ&#u vào giá r&# t&# các n&#&#c nghèo và s&# đ&#ng chúng đ&# t&#o ra các s&#n ph&#m xu&#t kh&#u).

Ho&#t đ&#ng này không giúp thúc đ&#y các trao đ&#i k&# năng mà các n&#&#c Đông Nam Á c&#n đ&# ti&#n thêm trên n&#c thang công ngh&#. Các n&#&#c nh&# Malaysia, Singapore, Indonesia, Thái Lan và Vi&#t Nam v&#n đ&#a trên các th&#a thu&#n công ngh&#, th&#u khoán và giáo d&#c v&#i M&# đ&# có đ&#&#c đ&#i u này.

M&#t khác, M&# chi&#m t&# l&# l&#n v&# đ&#u t&# tr&#c ti&#p n&#&#c ngoài vào khu v&#c này (8,5%) trong khi Trung Qu&#c là 3,8% vào năm 2009. Gi&#i chuyên gia tin r&#ng các đ&#ng thái h&#&#ng đ&#n s&# h&#p tác sâu s&#c h&#n gi&#a M&# và Đông Nam Á v&# chính tr&#, kinh t&# và an ninh s&# đ&#&#c ti&#p t&#c.

T&#i nhi&#u n&#i khác mà Trung Qu&#c đang tăng c&#&#ng s&# hi&#n đi&#n v&# kinh t&#, nh&# M&# Latinh ch&#ng h&#n, M&# cũng có nh&#ng quân bài đáng giá đ&# ch&#i. Năm ngoái, Trung Qu&#c đã thay th&# M&# tr&# thành đ&#i tác th&#&#ng m&#i hàng đ&#u c&#a Brazil và hi&#n là đ&#i tác th&#&#ng m&#i l&#n th&# hai c&#a Venezuela, Chile, Peru, Costa Rica và Argentina. Nh&#ng trong khi t&#ng kim ng&#ch th&#&#ng

Mọi cửa hàng khu vực này với toàn châu Á (mà chủ yếu là ở Trung Quốc) tăng 96% trong thập kỷ qua, thì còn số này với riêng Mỹ đã tăng mạnh hơn (118%). Tỷ lệ kinh tế Trung Quốc cho biết tình trạng của Trung Quốc vào Mỹ Latinh đến cuối năm 2008 chỉ đạt 12 tỷ USD – ít hơn một mình bang Michigan (của Mỹ) đưa vào khu vực này.

Cũng như nhiều khu vực khác, các quan hệ giữa Trung Quốc và Mỹ Latinh còn vấp phải rất nhiều rào cản về văn hóa và địa lý. Kevin Casas-Zamora, một chuyên gia về Mỹ Latinh thuộc Viện nghiên cứu Brookings, cho biết: “Mỹ và Mỹ Latinh gặp nhau muộn, và Trung Quốc không bao giờ cạnh tranh được với nước này”.

Số cửa hàng của quy mô lớn – thông qua văn hóa, ngôn ngữ và hệ thống – của Mỹ trong khu vực cũng làm lu mờ sức hút của Trung Quốc. Dù Bắc Kinh đã tìm mọi cách để thu hút người dân nơi đây đến với ngôn ngữ và nền văn hóa Trung Quốc thông qua các Viện Khổng Tử (hiện có tới 300 viện như thế trên toàn thế giới, trong đó 21 ở Mỹ Latinh), nhưng rất ít người biết nói tiếng Trung và Mỹ Latinh cũng như ít người nói tiếng Tây Ban Nha ở Trung Quốc.

Ở châu Phi, quy mô lớn cũng đóng vai trò rất quan trọng. Mọi thứ, từ nhà hàng đến trạm xe buýt, đều gắn với tên tiếng Anh của Obama – một người Mỹ gốc Phi. Các dấu hiệu của văn hóa Mỹ, từ điện ảnh đến âm nhạc và thời trang, đều đã ngấm vào khu vực này. Sinh viên châu Phi vốn mê nhạc Mỹ từ ngày đến sang Mỹ du học, và tiếng Anh là ngôn ngữ được rất nhiều người theo học.

Hơn thế, Mỹ vốn có xu hướng là nước được ưa chuộng nhất mọi khi có vấn đề. Ví dụ tại Uganda, sau các vụ đánh bom khủng bố ở thủ đô Kampala làm 85 người thiệt mạng mùa hè qua, Tổng thống nước này Yoweri Museveni dù có quan hệ chặt chẽ với Trung Quốc nhưng đã họp báo tại Washington, chỉ không mời Bắc Kinh, để kêu gọi hỗ trợ. Và đương nhiên nước ông đã nhận được hỗ trợ trị giá 24 triệu USD.

Thực tế này đã làm dẽo nhòn hình ảnh của Mỹ và tạo điều kiện thuận lợi hơn để hỗ trợ các quân bài của mình (văn hóa, quân sự, khoa học và kinh tế) theo ý muốn. Nhiều trong số các quân bài này đã từng bị số đông không đúng mức hoặc bị lãng phí trong hai thập kỷ qua, khi Mỹ là siêu cường duy nhất trên thế giới. Số này lên của Trung Quốc đã buộc Mỹ phải nhanh chóng tái cam kết với thế giới. Hiện nay là các bên cùng thắng.